

III. Науково-практична платформа «МЕТОДОЛОГІЯ ЯКІСНОЇ ОСВІТИ В СТРАТЕГІЇ СТАЛОГО РОЗВИТКУ»

1. Дошкільна освіта: забезпечення якості й доступності.

ОРГАНІЗАЦІЯ ЕКОЛОГО-ЕКОНОМІЧНОЇ ОСВІТИ ДОШКІЛЬНИКІВ В ІНТЕРЕСАХ СТАЛОГО РОЗВИТКУ

Бабюк Т.Й., Ковалюк А.

*Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
babiuk_tetiana@kpnpu.edu.ua*

Універсальна екологічна освіта була започаткована на Всесвітньому саміті в Ріо-де-Жанейро в 1992 році у зв'язку з затвердженням Концепції сталого розвитку (СД). З розвитком екологічної освіти в екологічному вихованні дошкільників з'являється соціальний аспект. Однією з 17 Цілей сталого розвитку є подолання бідності, тому в сучасній освіті актуалізується необхідність фінансово-економічної освіти для нарощування людського потенціалу сталого розвитку [4]. Оскільки цей аспект знайшов своє відображення в дошкільній освіті, проаналізуємо досвід фінансово-економічної освіти дітей дошкільного віку та визначимо його гармонійний взаємозв'язок з екологічною освітою дошкільників та сучасним світовим трендом – сталим розвитком.

Метою дослідження є обґрунтування специфіки організації еколого-економічної освіти дітей дошкільного віку.

Для досягнення мети дослідження було проведено ретроспективний аналіз наукової літератури з проблеми фінансово-економічної та еколого-економічної освіти дітей, здійснено аналіз досвіду апробації еколого-системної методики організації екологічної освіти дітей дошкільного віку.

Серед цілей сталого розвитку можна виділити цілі, які безпосередньо пов'язані з розвитком дітей дошкільного віку як представників майбутнього суспільства, для яких важливо передбачити підготовку до нейтралізації ризиків, які їм доведеться долати. У дошкільному віці закладаються основи особистісного розвитку людини. Досягнення цілей сталого розвитку можливе за умови виключення деградації суспільства і природи, усвідомлення більшістю необхідності виживання майбутніх поколінь і тісно пов'язане зі змінами в соціально-економічному розвитку суспільства на основі використання природних ресурсів. Зміни стосуються розвитку нових технологій для задоволення потреб нинішнього та майбутніх поколінь, усунення надмірного тиску на природу з метою збереження її здатності до саморегулювання. Нова стратегія розвитку передбачає поєднання «економічної, екологічної та соціальної сфер діяльності» [1].

Сутність еколого-системної методики екологічного виховання дошкільників полягає в організації освітнього процесу за допомогою спостережень за реальною дійсністю у відкритій функціонально диференційованій системі форм: прогулянки, цільові прогулянки, екскурсії в природному і соціокультурному середовищі ЗДО. Організація повторних систематичних спостережень необхідна для збагачення чуттєвого досвіду і уявлень про екосистеми для життєдіяльності живих організмів – рослин, тварин і людей, для встановлення елементарних причинно-наслідкових зв'язків не тільки всередині екосистем, але і взаємозв'язку природних екосистем з життям людини і соціальними системами – великими і малими «будинками» для життя людини. Пізнання міста як великого будинку здійснюється за аналогією з будинком, в якому діти живуть зі своїми сім'ями. Це дозволяє їм «побачити», що в місті теж є «коридори» – автовокзал, залізничний вокзал, завдяки яким в місто привозять необхідні для їх життя товари і приїжджають гості. У місті є «кухні» – кафе і ресторани, де можуть харчуватися не тільки городяни, а й гості. Є «спальні» – готелі; «зали» – це місця для відпочинку людей: спортзали, бібліотеки, кінотеатри і т.д. Для того, щоб

ознайомити старших дошкільників з містом як великим будинком (екосистемою) для життя людей, важливо використовувати потенціал батьків дітей, які працюють у виробничій та сервісній сферах, для організації екскурсій на місце їх роботи в найближчому оточенні ЗДО. Такий підхід не тільки зручний в організації екскурсій (реальних і віртуальних), але і активізує пізнавальну діяльність дітей, їх взаємодію з батьками. Візити вихователів разом з дітьми в магазини, аптеки, банки, пекарні, пожежні частини та інші організації дозволяють дітям формувати уявлення про професії, характер виробництва, засоби виробництва, продукцію, допомагають зрозуміти взаємозв'язок в системі фінансово-економічних відносин. Звертаючи увагу дітей на те, з чого виготовлений одяг, продукти харчування, меблі, машини і механізми, педагоги формують уявлення про використання природи для потреб виробництва і життя людей, про необхідність її захисту, збереження природних ресурсів на майбутнє [5].

Крім того, реальні умови дозволяють побачити взаємозв'язок життя людей різних професій і відобразити різні картини цих взаємин в сюжетно-рольових іграх, що дозволяють отримати досвід першого «проживання» дітьми різних соціальних ролей, досвід ранньої профорієнтації. Більш того, повторні спостереження в ході цільових прогулянок дають можливість поглибити і конкретизувати ідеї, сприяти збагаченню предметно-просторового середовища для ігор за рахунок спільної творчості педагога, дітей і батьків.

Використання сучасних інформаційних ресурсів дає можливість «наблизити» далеку реальність в ході віртуальних екскурсій, щоб обговорити її з дітьми на заняттях для усвідомлення цілісності виробництва. На заняттях фінансово-економічні взаємозв'язки, зв'язки «природа – виробництво», «виробництво, послуги – потреби людей» показують у вигляді доступних і зрозумілих для дітей схем-моделей, настільно-друкованих ігор, ігор з використанням інтерактивної дошки тощо. Важливим завданням заключних екскурсій та занять є формування у дітей розуміння єдності діяльності всіх людей міста, які своєю працею забезпечують життя та процвітання рідного міста, його розвиток.

Підготовка педагогів до впровадження еколого-системної методики відіграє вирішальну роль у якісній організації процесу еколого-економічної освіти дітей, в організації розвивального предметно-просторового середовища, яке системно відображає не тільки екологічні, а й фінансово-економічні особливості міста, його підприємств і життя людей. Активне залучення батьків до спільного еколого-економічного виховання дітей через їх професійну діяльність дасть можливість використовувати соціокультурне середовище ЗДО як джерело контенту для спільної еколого-економічної діяльності всього колективу педагогів, дітей та батьків [3].

Методичні рекомендації для педагогів з організації еколого-економічної освіти дітей дошкільного віку на основі еколого-системної методики пізнання навколишнього світу [2]:

- необхідно розрізняти природні (лісова, лугова, водойма) і антропогенні (місто, село) екосистеми в безпосередньому оточенні ЗДО, їх взаємозв'язки, визначення умов життєдіяльності живих істот;
- збагачення емоційного і чуттєвого досвіду безпосередньої взаємодії дітей з природною і соціальною реальністю, дитячими уявленнями;
- використовувати відкриті форми (прогулянки, цільові прогулянки, екскурсії, заняття) для розширення пізнавального простору, збагачення еколого-економічних уявлень дітей та осмислення взаємозв'язків у природі, житті людей, ролі природи в житті людини та господарській діяльності;
- організація сюжетно-рольових ігор як засобу творчого самовтілення дітей у виконанні соціальних ролей, настільних та інших видів ігор для розв'язання проблемних ситуацій екологічного, економічного та фінансового змісту;
- у процесі екологічної та економічної освіти виховувати у дітей моральні цінності,

формувати дбайливе, відповідальне ставлення до природи як до середовища життя живих організмів, людської праці та міста як спільного дому для людей;

- розглядати спільну творчу працю людей (у різних галузях та сфері послуг) як взаємодопомогу для створення сприятливих умов для спільного життя людей у місті, економії ресурсів та збереження природних екосистем як середовища існування рослин і тварин.

Отже, еколого-економічне виховання дітей дошкільного віку є одним з провідних засобів накопичення основ людського капіталу, який в майбутньому сприятиме за допомогою інтуїції спрямовувати творчу самореалізацію людини в професійній діяльності на розвиток виробництва, економію природних ресурсів і підвищення якості життя людей. Він необхідний для розвитку інноваційних технологій і досягнення сталого розвитку суспільства в майбутньому, тому може розглядатися як стратегічно цінний ресурс.

Література:

1. Гавриш Н., Пометун О. Дошкільнятам – освіта сталого розвитку. Парціальна програма для закладів дошкільної освіти. Київ. 2019. <http://zolotiipivnik.in.ua/wp-content/uploads/2020/02/partialna-programa-doshkilnyatam-osvita-dlya-stalogo-rozvytku.pdf>
2. Дошкільнятам – освіта для сталого розвитку: навч.-метод. посіб. для дошкільних навч. закладів / Н. Гавриш, О. Саприкіна, О. Пометун; за заг. ред. О. Пометун. Дніпро : «ЛІРА», 2014. 120 с. <http://bilatserkva-dnz9.edukit.kiev.ua/Files/downloads/1043434.pdf>
3. Іванчук С.А. Теоретико-методологічні засади професійної підготовки майбутніх вихователів до формування екологічно доцільної поведінки дітей дошкільного віку: монографія. Дніпро : Вид-во ЛІРА, 2022. 466 с.
4. Стратегія сталого розвитку: Європейські горизонти [Електронний ресурс]: Підручник / І.Л. Якименко, Л.П. Петрашко, Т.М. Димань, О.М. Салавор, Є.Б. Шаповалов, М.А. Галабурда, О.В. Ничик. Київ : НУХТ, 2022. 337 с. https://rep.btsau.edu.ua/bitstream/BNAU/7990/1/stratetiia_staloho.pdf
5. Хрестоматія з освіти для сталого розвитку (для формування екологічно-економічно- й соціально-доцільної поведінки дітей дошкільного віку): навчально-практичний посібник для закладів дошкільної освіти / укладачі. С.А. Іванчук, С.С. Кочнева. Слов'янськ : Вид-во Б. І. Маторіна, 2020. 185 с.

СТВОРЕННЯ БЕЗПЕЧНОГО ОСВІТЬОГО СЕРЕДОВИЩА В ЗДО В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Білоус І. І.

*Західноукраїнський національний університет,
1982bilous@gmail.com*

Актуальність створення та забезпечення безпеки життєдіяльності у закладах дошкільної освіти важко переоцінити, адже мова йде про наймолодшу і найвразливішу категорію населення – дітей. У сучасному світі, де кількість потенційних загроз постійно зростає, створення безпечного середовища стає першочерговим завданням. Діти дошкільного віку через свою допитливість та недостатній досвід не можуть самостійно оцінити рівень небезпеки, тому потребують особливої уваги та захисту з боку дорослих. Зростання урбанізації, технічного прогресу та інформаційного простору збільшує ймовірність виникнення різноманітних ризиків, таких як травми, хвороби чи психологічні стреси. У зв'язку з цим, освітні заклади повинні бути не лише місцем навчання, але й оазисом безпеки та комфорту для кожної дитини. Забезпечення безпечного середовища сприяє розвитку почуття захищеності, що є ключовим для формування здорової психіки та позитивного ставлення до світу. В умовах пандемії та